

ZASTĘPCA RZECZNIKA PRAW DZIECKA
Adam Chmura

Warszawa, 08 stycznia 2025 r.

ZSM.422.2.2025.AM

(w odpowiedzi należy podać ten znak sprawy)

Szanowny Pan
prof. UW dr hab. Maciej Duszczyk
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Szanowny Panie Ministrze,

kierując się troską o najwyższy standard ochrony praw małoletnich cudzoziemców przebywających w Polsce, w szczególności dzieci przebywających w naszym kraju bez opieki, co do których państwo Polskie pozostaje w obowiązku objęcia szczególną pomocą i zapewnienia adekwatnej opieki, uprzejmie przekazuję Panu Ministrowi uwagi Rzecznika Praw Dziecka do przedstawionego projektu ustawy o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (MOS) (UD163).

W pierwszej kolejności przekazuję wyrazy uznania dla rozwiązań przewidzianych w projekcie, dotyczących dzieci ubiegających się w Polsce o ochronę międzynarodową, które urodziły się na terytorium RP. Projektowane przepisy gwarantują bowiem pokrycie kosztów opieki zdrowotnej od dnia ich narodzin, a także kosztów pogrzebu w przypadku śmierci noworodka w ciągu 30 dni od urodzenia – nawet jeśli wobec dziecka nie wszczęto postępowania w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej. Proponowane uregulowania z pewnością przyczynią się do lepszej ochrony praw najmłodszych cudzoziemców w zakresie dostępu do opieki zdrowotnej oraz wsparcia rodziców w obliczu tragedii utraty dziecka.

Przedstawiony projekt nie przewiduje jednak rozwiązań prawnych odpowiadających na najpilniejsze z problemów dotyczących małoletnich cudzoziemców bez opieki tj. braku

dostępu do pieczy zastępczej dostosowanej do szczególnych potrzeb wskazanej grupy oraz adekwatnej reprezentacji prawnej dzieci cudzoziemskich. Do zagadnień tych Rzecznik Praw Dziecka nawiązywał już kilkakrotnie, m.in. we wspólnym wystąpieniu Rzecznika Praw Dziecka i Rzecznika Praw Obywatelskich¹ oraz w wystąpieniach z dnia 29 lutego 2024 r. oraz z dnia 25 listopada 2024 r. skierowanych do Pana Ministra².

W związku z powyższym przedstawiam propozycje szczegółowych rozwiązań prawnych, których uwzględnienie w przestawionym do opiniowania projekcie ustawy o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, uważam za krok konieczny dla wzmocnienia ochrony praw małoletnich cudzoziemców bez opieki.

I. Konieczność zapewnienia należytej pieczy zastępczej – propozycja powołania nowego typu wyspecjalizowanej placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Obserwowany w ostatnich latach wzrost dynamiki procesów migracyjnych w naszym kraju uwidoczniał systemowy problem dotyczący możliwości umieszczenia małoletnich cudzoziemców bez opieki w placówkach pieczy zastępczej. Przedstawiciele organów i instytucji uczestniczących w procesie umieszczenia dzieci cudzoziemskich w pieczy zastępczej, m.in. Straż Graniczna, wojewodowie, powiatowe centra pomocy rodzinie i placówki opiekuńczo-wychowawcze z obszaru województwa podlaskiego i mazowieckiego, a także przedstawiciele strony społecznej (organizacji pozarządowych zaangażowanych w pomoc cudzoziemcom) jednogłośnie wskazują na niewydolność systemu. Niechlubny standard stanowią sytuacje, gdy przez wiele dni nie udaje się znaleźć miejsca w placówce opiekuńczo-wychowawczej dla dziecka deklarującego wolę ubiegania się o ochronę międzynarodową. Organy Straży Granicznej bywają zmuszone do uciekania się do rozwiązań wybiegających poza ramy prawne nakreślone w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1504 z późn. zm.) oraz w ustawie

---

¹ Zob. Wystąpienie Rzecznika Praw Dziecka ZSM.422.7.2024.KH i Rzecznika Praw Obywatelskich XI.543.559.2024.MK do Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 października 2024 r.

² Zob. Wystąpienia Zastępcy Rzecznika Praw Dziecka do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji: GAB.400.1.2024.AC z dnia 29 lutego 2024 r., oraz ZSM.422.7.2024.AC z dnia 25 listopada 2024 r.

z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.)³.

Ponadto kierownictwo placówek opiekuńczo-wychowawczych, do których trafiają małeletni cudzoziemcy wskazuje na brak przygotowania do zapewnienia odpowiedniej opieki tej szczególnie wrażliwej grupie dzieci: brak odpowiednich procedur oraz kompetencji miękkich (trening międzykulturowy), brak tłumaczy, kuratorów i miejsc w szkołach dla dzieci cudzoziemskich etc.⁴

Wagę problemu oraz konieczność wprowadzenia odpowiednich rozwiązań na poziomie systemowym dostrzegają także najważniejsze organizacje międzynarodowe zajmujące się problematyką uchodźców i migrantów: Międzynarodowa Organizacja do Spraw Migracji (IOM)⁵, Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców (UNHCR)⁶, czy Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF). Co równie istotne, wskazane powyżej organizacje gotowe są wesprzeć, w ramach prowadzonej działalności, proces zmian. Nie jest to jednak możliwe bez zapewnienia odpowiednich ram prawnych, umożliwiających właściwe działanie.

W ocenie Rzecznika Praw Dziecka rozwiązaniem pozwalającym z jednej strony na zabezpieczenie miejsc w pieczy zastępczej dla małeletnich cudzoziemców bez opieki, z drugiej na wyspecjalizowanie placówek odpowiednio przygotowanych i wyposażonym pod kątem kulturowym, językowym, psychologicznym i prawnym do zapewnienia dziecku poczucia bezpieczeństwa oraz odpowiednich warunków rehabilitacji fizycznej i psychicznej, oraz integracji⁷, jest powołanie nowego typu placówki opiekuńczo wychowawczej typu interwencyjnego dla cudzoziemców.

Zmiany te są więc konieczne z uwagi na:

---

³ Zob. <https://bialystok.wyborcza.pl/bialystok/7,35241,31441269,nieletni-z-granicy-odsylni-przez-straz-graniczna-do-domu-ksiezy.html>; dostęp: 23 grudnia 2024 r.

⁴ Zob. [Wspólna wizyta przedstawicieli RPO i RPD przy granicy z Białorusią](#); dostęp: 23 grudnia 2024 r.

⁵ Zob. <https://brpd.gov.pl/2024/10/03/rpd-zaciesnia-wspolprace-z-miedzynarodowa-organizacja-ds-migracji/>; dostęp: 23 grudnia 2024 r.

⁶ Zob. <https://brpd.gov.pl/2024/09/06/rpd-i-unhcr-jednym-glosem-o-potrzebach-dzieci-uchodzacych/>; dostęp: 23 grudnia 2024 r.

⁷ Art. 39 Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.).

1. Brak miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych - już teraz funkcjonują one na granicy swoich możliwości lokalowych i kadrowych. Umieszczanie w nich dodatkowo małoletnich cudzoziemców pogłębia problemy organizacyjne, oraz rodzi ryzyko, że dzieci cudzoziemskie nie znajdą odpowiedniego miejsca do zamieszkania.

2. Niedostosowanie placówek do specyficznych potrzeb małoletnich cudzoziemców

- placówki przeznaczone dla dzieci polskich nie są przystosowane do opieki nad małoletnimi cudzoziemcami bez opieki. Główne trudności z jakimi mierzą się placówki i równocześnie czynniki czyniące obecną formę pieczy niewystarczającą, z punktu widzenia dobra małoletnich to:

- brak stałego dostępu do tłumaczy oraz doradców międzykulturowych, co utrudnia codzienną komunikację oraz integrację dzieci;
- brak merytorycznego przygotowania personelu w zakresie specyficznych potrzeb psychologicznych i kulturowych dzieci cudzoziemskich;
- brak wyspecjalizowanego wsparcia prawnego, koniecznego w kontekście regulacji dotyczących cudzoziemców i uchodźców.

3. Obowiązki wynikające z międzynarodowych zobowiązań Polski -

Polska jako sygnatariusz Konwencji o prawach dziecka oraz członek Unii Europejskiej jest zobowiązana do zapewnienia odpowiednich warunków opieki i ochrony małoletnich cudzoziemców bez opieki. Brak wyspecjalizowanych placówek stoi w sprzeczności z tymi zobowiązaniami, szczególnie w zakresie ochrony praw dziecka i zapewnienia ich najlepszego interesu.

Celem wprowadzenia postulowanych przez Rzecznika Praw Dziecka powyższych rozwiązań jest zwłaszcza:

1. Zapewnienie małoletnim cudzoziemcom przybywającym RP bez rodziców/opiekunów odpowiedniej opieki. Placówek przeznaczonych wyłącznie dla małoletnich cudzoziemców umożliwi zapewnienie im warunków zgodnych z ich specyficznymi potrzebami i sprzyjającej pełnej realizacji ich praw, w tym: bezpieczeństwa fizycznego i emocjonalnego, dostępu do edukacji i zajęć

integracyjnych, wsparcia psychologicznego i międzykulturowego. Jednocześnie istotne jest, aby wskazane rozwiązania stosowane były wyłącznie w początkowym okresie pobytu na terytorium RP i zmierzały do możliwie najszybszej integracji społecznej dzieci, z poszanowaniem ich prawa do zachowania tożsamości.

2. Ociążenie funkcjonujących aktualnie placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Wyodrębnienie nowego typu placówek umożliwi w konsekwencji sprawniejsze wykonywanie orzeczeń o umieszczeniu w placówce pieczy zastępczych wydawanych przez sądy w stosunku do dzieci – obywateli polskich.

3. Spełnienie standardów międzynarodowych. Zmiany umożliwiają dostosowanie polskiego systemu opieki do standardów wyznaczanych przez organizacje międzynarodowe, takie jak UNICEF czy UNHCR.

Przedstawione w załączniku propozycje uwzględniają możliwość utworzenia wyspecjalizowanych placówek, które dysponować będą zespołem specjalistów, m.in. tłumaczy, psychologów, doradców międzykulturowych i prawników. Ich powstanie stworzy także warunki umożliwiające wychowanie i edukację dzieci, z uwzględnieniem barier językowych i kulturowych, jak również pozwoli na dostosowanie działań do indywidualnych potrzeb każdego dziecka.

Niniejsza propozycja zakłada potrzebę nowelizacji przepisów ustawy o cudzoziemcach, ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w tym:

- dostosowanie zasad umieszczania małoletnich cudzoziemców w placówkach,
- określenie wymagań dotyczących kwalifikacji personelu i standardów funkcjonowania placówek.

II. Konieczność zapewnienia należytej reprezentacji prawnej każdemu małoletniemu cudzoziemcowi bez opieki

Istniejące regulacje w zakresie reprezentacji prawnej małoletnich cudzoziemców bez opieki także nie zapewniają pełnej realizacji ich praw.

Dziecko cudzoziemskie znajdujące się w takiej sytuacji (ze względu na brak pełnej zdolności do czynności prawnych) nie może samodzielnie występować w dotyczących go postępowaniach związanych jego statusem pobytowym, w tym złożyć wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy czy o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Obecnie jedynie ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (dalej ustawa o ochronie) przewiduje specjalny tryb postępowania w takich sytuacjach – organ Straży Granicznej, który przyjął deklarację woli ubiegania się o ochronę międzynarodową od małoletniego występuje do sądu opiekuńczego właściwego ze względu na miejsce pobytu małoletniego bez opieki z wnioskiem o ustanowienie kuratora do reprezentowania go w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej, przekazania do innego państwa członkowskiego na podstawie rozporządzenia 604/2013, udzielenia pomocy socjalnej oraz udzielenia pomocy w dobrowolnym powrocie do kraju pochodzenia.

Zwracamy jednak uwagę na poważne wady obowiązującej konstrukcji reprezentacji prawnej małoletnich cudzoziemców bez opieki, które negatywnie wpływają na ochronę dobra dziecka i jego bezpieczeństwa prawnego:

- 1. Wąski zakres umocowania kuratora**, poprzez odwołanie do zamkniętego katalogu enumeratywnie wymienionych postępowania – kurator ustanowiony zgodnie z obecnym kształtem art. 61 ust. 1 ustawy o ochronie nie jest uprawniony ani do zaskarżenia do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie ewentualnej niekorzystnej dla małoletniego decyzji kończącej postępowanie uchodźcze, ani też (w scenariuszu pozytywnym, udzielenia małoletniemu ochrony międzynarodowej) do złożenia, w imieniu, dziecka wniosku o przyznanie mu indywidualnego programu integracji (IPI). Proponowane w komentowanym projekcie rozszerzenie katalogu z ww. przepisu o samo prawo do złożenia wniosku o IPI nie rozwiązuje tego problemu;
- 2. Brak kryteriów w zakresie wykształcenia, doświadczenia zawodowego** wobec kandydatów do pełnienia odpowiedzialnej funkcji kuratora małoletniego cudzoziemca bez opieki.

3. Brak nadzoru nad należyтым wykonywaniem obowiązków przez kuratora

– w odróżnieniu od np. opiekuna czy też reprezentanta dziecka przewidzianych w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym.

4. Brak jasnych zasad pokrycia kosztów pracy kuratora i poniesionych przez niego wydatków – co z kolei powoduje, iż niewiele osób chce podjąć sprawowania tej roli.

5. Luki w ochronie prawnej dzieci spoza procedur uchodźczych - Obecne przepisy nie przewidują obowiązku ustanowienia kuratora dla małoletnich cudzoziemców bez opieki, którzy:

- Nie deklarują chęci ubiegania się o ochronę międzynarodową.
- Zostali zatrzymani przy próbie przekroczenia granicy.
- Nie otrzymali ochrony międzynarodowej lub odmówiono im wjazdu na terytorium RP.

Opisywana sytuacja prowadzi do wykluczenia wielu dzieci z systemu ochrony prawnej, co stoi w sprzeczności z zasadą najlepszego interesu dziecka. Rodzaj toczącego się wobec dziecka postępowania nie może determinować możliwość korzystania z pomocy przedstawiciela prawnego. Każde dziecko – z uwagi swój młody wiek cudzoziemca i wynikające z niego ograniczone możliwości kierowania swoimi sprawami w sposób dla niego najkorzystniejszy, musi mieć zapewnioną odpowiednią reprezentację.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka, powyższym problemom można zaradzić, poprzez oparcie reprezentacji prawnej małoletnich cudzoziemców bez opieki (niezależnie od ich podstawy prawnopobytowej, tzn. tak dzieci w postępowaniu o udzielenie ochrony, jak i wobec których znalazłyby zastosowanie przepisy ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach) na instytucji reprezentanta dziecka, o której mowa w art. 99 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (dalej: k.r.o.).

W odróżnieniu od obowiązującego systemu reprezentacji prawnej, proponowane rozwiązanie zapewnia:

1. Unifikację i spójność systemu reprezentacji:

- Usunięcie autonomicznych systemów reprezentacji małoletnich cudzoziemców przez kuratora (wynikających z przepisów szczególnych ustaw migracyjnych i uchodźczych).
- Małoletni cudzoziemcy bez opieki mają być reprezentowani na takich samych zasadach jak małoletni obywatele polscy.

2. Podniesienie wymagań wobec reprezentanta:

- Przepisy k.r.o. zapewniają jasno określone kryteria (m.in. znajomość spraw dotyczących dziecka, tego samego rodzaju lub rodzajowo odpowiadających sprawie, w której wymagana jest reprezentacja dziecka, ukończenie szkolenia z zasad reprezentacji dziecka, praw lub potrzeb dziecka⁸), zapewniające profesjonalną opiekę i znajomość problematyki dzieci cudzoziemców.
- Jasne zasady raportowania działań do sądu opiekuńczego.

3. Określenie trybu ustanawiania reprezentanta:

- Wskazanie organu odpowiedzialnego za składanie wniosku o ustanowienie reprezentanta.
- Dopuszczenie możliwości działania sądu z urzędu w najlepszym interesie dziecka.
- Wyraźne określenie, że wniosek może składać opiekun faktyczny dziecka lub osoba sprawująca pieczę nad małoletnim.

Przedstawiane poniżej, w ujęciu tabelarycznym, propozycje zawierają (lewa kolumna) aktualny stan prawny, wraz ze zmianami zaproponowanymi w projekcie z dnia 3 grudnia 2024 r. (zaznaczone pogrubioną czcionką) oraz (prawa kolumna) postulaty *de lege ferenda*.

Pragnę zaznaczyć, że wszystkie przedstawione propozycje stanowią realizację ciężącego na polskich organach obowiązku zapewnienia szczególnej opieki i wsparcia dzieci z doświadczeniem uchodźczym wynikającego z Konstytucji i prawa międzynarodowego.

---

⁸ Art. 99¹ § 1 k.r.o.

Zarówno prawo, jak i praktyka jego stosowania w odniesieniu do małoletnich cudzoziemców bez opieki winny sprzyjać budowaniu zaufania między dzieckiem, a zaangażowanymi instytucjami państwa, co stanowi warunek konieczny do podejmowania działań zgodnych z jego najlepszym interesem.

Propozycje zmian w ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach	
	<p>Art. 3</p> <p>[...]</p> <p>6a) małoletni bez opieki – małoletniego cudzoziemca, który przybywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub przebywa na tym terytorium bez opieki osób dorosłych, odpowiedzialnych za niego zgodnie z prawem obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej.</p>
	<p>Art. 10a</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W postępowaniach w sprawach uregulowanych w ustawie, małoletniego bez opieki reprezentuje reprezentant dziecka, o którym mowa w art. 99 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 z późn. zm.), przy czym sąd opiekuńczy ustanawia reprezentanta dziecka także dla małoletniego bez opieki, który nie pozostaje pod władzą rodzicielską. 2. Dla małoletniego bez opieki, sąd opiekuńczy ustanawia reprezentanta dziecka z urzędu lub na wniosek organu Straży

	<p>Granicznej, wojewody, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Obywatelskich, prokuratora, innego organu państwowego lub organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy cudzoziemcom.</p> <p>3. Przepisy art. 99 § 2-3, art. 99¹ § 1-2, art. 99² § 1-4, art. 99^{2a} oraz art. 99³ ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy stosuje się odpowiednio do reprezentanta dziecka ustanowionego w trybie ust. 1.</p>
<p>Wobec proponowanego powyżej dodania art. 10a, Rzecznik Praw Dziecka rekomenduje usunięcie następujących przepisów niniejszej ustawy (lub projektu jej zmian z dnia 3 grudnia 2024 r.): art. 105 ust. 2 pkt 3; art. 106d ust. 3 pkt 3; art. 202 ust. 2 pkt 3; art. 203d ust. 3; art. 218a ust. 2 pkt 3; art. 219d ust. 3 pkt 3; art. 225 ust. 1 pkt 4 – jako stanowiących <i>superfluum</i> ustawowe</p>	
<p>Art. 248</p> <p>[...]</p> <p>2. W przypadku gdy karta pobytu została wydana cudzoziemcowi, który nie ukończył 13. roku życia do dnia jej odbioru, odbiera tę kartę jego przedstawiciel ustawowy lub kurator, po okazaniu ważnego dokumentu potwierdzającego jego tożsamość.</p>	<p>Art. 248</p> <p>[...]</p> <p>3. W przypadku gdy karta pobytu została wydana cudzoziemcowi, który nie ukończył 13. roku życia do dnia jej odbioru, odbiera tę kartę jego przedstawiciel ustawowy lub reprezentant dziecka, po okazaniu ważnego dokumentu potwierdzającego jego tożsamość.</p>
<p>Art. 397</p> <p>1. W przypadku zatrzymania małoletniego cudzoziemca przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki:</p> <p>1) Policja – niezwłocznie przekazuje małoletniego cudzoziemca do dyspozycji właściwego ze względu na miejsce jego</p>	<p>Art. 397</p> <p>1. W przypadku zatrzymania małoletniego cudzoziemca przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki:</p> <p>1) Policja – niezwłocznie przekazuje małoletniego cudzoziemca</p>

<p>zatrzymania organu Straży Granicznej;</p> <p>2) Straż Graniczna – występuje do sądu właściwego ze względu na miejsce aktualnego pobytu małoletniego cudzoziemca z wnioskiem o umieszczenie go w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub w strzeżonym ośrodku.</p> <p>[...]</p> <p>6. Koszty związane z umieszczeniem i pobytem małoletniego cudzoziemca w placówce opiekuńczo-wychowawczej są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych, ze środków będących w dyspozycji Komendanta Głównego Straży Granicznej lub Komendanta Głównego Policji.</p>	<p>do dyspozycji właściwego ze względu na miejsce jego zatrzymania organu Straży Granicznej;</p> <p>2) Straż Graniczna – doprowadza małoletniego do rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego lub placówki opiekuńczo wychowawczej typu interwencyjnego dla małoletnich cudzoziemców, a gdyby nie było to możliwe – placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego oraz występuje do sądu właściwego ze względu na miejsce aktualnego pobytu małoletniego cudzoziemca z wnioskiem o umieszczenie go w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego lub placówce opiekuńczo-wychowawczej dla małoletnich cudzoziemców, a gdyby nie było to możliwe – placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego, lub w strzeżonym ośrodku.</p> <p>[...]</p> <p>6. Koszty związane z umieszczeniem i pobytem małoletniego cudzoziemca w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego lub placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych, ze środków będących</p>
---	---

	w dyspozycji Komendanta Głównego Straży Granicznej.
Propozycje zmian w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	
	<p>Art. 8a</p> <p>1. W postępowaniach w sprawach uregulowanych w ustawie, małoletniego bez opieki reprezentuje reprezentant dziecka, o którym mowa w art. 99 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 z późn. zm.), przy czym sąd opiekuńczy ustanawia reprezentanta dziecka także dla małoletniego bez opieki, który nie pozostaje pod władzą rodzicielską.</p> <p>2. Przepisy art. 99 § 2-3, art. 99¹ § 1-2, art. 99² § 1-4, art. 99^{2a} oraz art. 99³ ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy stosuje się odpowiednio do reprezentanta dziecka ustanowionego w trybie ust. 1.</p>
<p>Wobec proponowanego powyżej dodania art. 10a, Rzecznik Praw Dziecka rekomenduje zastąpienie użytego w art. 26 ust. 2, art. 54f ust. 3, art. 61 ust. 1 pkt 3 lit. a, art. 61 ust. 2, art. 61 ust. 3, art. 1 ust. 4 pkt 2, art. 61 ust. 5, art. 64 ust. 1, art. 64 ust. 2, art. 65 ust. 3 pkt 1, art. 65 ust. 4 oraz art. 65 ust. 5, w różnej liczbie i różnym przypadku, wyrazu „kurator” użytymi w odpowiedniej liczbie i przypadku wyrazami „reprezentant dziecka”.</p>	
<p>Art. 61</p> <p>1. W przypadku gdy małoletni bez opieki zadeklarował organowi Straży Granicznej zamiar złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, organ, który przyjął deklarację:</p>	<p>Art. 61</p> <p>1. W przypadku gdy małoletni bez opieki zadeklarował organowi Straży Granicznej zamiar złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, organ, który przyjął deklarację:</p>

<p>1) sporządza protokół z tej czynności;</p> <p>2) rejestruje deklarację zamiaru złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w rejestrze, o którym mowa w art. 119 ust. 1 pkt 1;</p> <p>3) występuje niezwłocznie do sądu opiekuńczego właściwego ze względu na miejsce pobytu małoletniego bez opieki z wnioskiem o:</p> <p>a) ustanowienie kuratora do reprezentowania go w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej, przekazania do innego państwa członkowskiego na podstawie rozporządzenia 604/2013, udzielenia pomocy socjalnej oraz udzielenia pomocy w dobrowolnym powrocie do kraju pochodzenia, a także złożenia wniosku o udzielenie pomocy mającej na celu wspieranie procesu jego integracji, o którym mowa w art. 91 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 i 1572),</p> <p>b) umieszczenie go w pieczy zastępczej.</p>	<p>1) sporządza protokół z tej czynności;</p> <p>2) rejestruje deklarację zamiaru złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w rejestrze, o którym mowa w art. 119 ust. 1 pkt 1;</p> <p>3) występuje niezwłocznie do sądu opiekuńczego właściwego ze względu na miejsce pobytu małoletniego bez opieki z wnioskiem o:</p> <p>a) ustanowienie reprezentanta dziecka do reprezentowania go w postępowaniach w sprawach uregulowanych w ustawie, a także złożenia wniosku o udzielenie pomocy mającej na celu wspieranie procesu jego integracji, o którym mowa w art. 91 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 i 1572),</p> <p>b) umieszczenie go w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego lub placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego dla małoletnich cudzoziemców, a gdyby to nie było możliwe - placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego.</p>
<p>Art. 62</p> <p>1. Organ Straży Granicznej, który przyjął deklarację małoletniego bez opieki o zamiarze złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej lub wniosek małoletniego bez opieki o udzielenie ochrony międzynarodowej albo któremu inne państwo członkowskie przekazało małoletniego</p>	<p>Art. 62</p> <p>1. Organ Straży Granicznej, który przyjął deklarację małoletniego bez opieki o zamiarze złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej lub wniosek małoletniego bez opieki o udzielenie ochrony międzynarodowej albo któremu inne państwo członkowskie przekazało małoletniego bez opieki na podstawie</p>

<p>bez opieki na podstawie rozporządzenia 604/2013, doprowadza małoletniego bez opieki do rodziny zastępczej zawodowej pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego lub placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego.</p> <p>2. Małoletni bez opieki przebywa w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego lub placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego do czasu wydania przez sąd opiekuńczy orzeczenia w sprawie wniosku, o którym mowa w art. 61 ust. 1 pkt 3 lit. b.”;</p>	<p>rozporządzenia 604/2013, doprowadza małoletniego bez opieki do rodziny zastępczej zawodowej pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego lub placówki opiekuńczo wychowawczej typu interwencyjnego dla małoletnich cudzoziemców, a gdyby to nie było możliwe – placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego.</p> <p>2. Małoletni bez opieki przebywa w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego, placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego dla małoletnich cudzoziemców lub placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego do czasu wydania orzeczenia przez sąd opiekuńczy w sprawie wniosku, o którym mowa w art. 61 ust. 1 pkt 3 lit. b. lub do czasu, kiedy przemawia za tym najlepszy interes dziecka.</p>
<p>Art. 63</p> <p>Koszty pobytu małoletniego bez opieki w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego lub placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego oraz koszty opieki medycznej, od dnia złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej do zakończenia postępowania w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej decyzją ostateczną, są finansowane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych, ze środków będących w dyspozycji Szefa Urzędu.</p>	<p>Art. 63</p> <p>1. Koszty pobytu małoletniego bez opieki w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego lub placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego oraz koszty opieki medycznej, od dnia złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej do zakończenia postępowania w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej decyzją ostateczną, są finansowane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych, ze środków będących w dyspozycji Szefa Urzędu.</p>

	<p>2. Koszty funkcjonowania placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego dla małoletnich cudzoziemców finansowane są z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych. Koszty te mogą być także finansowane ze środków Funduszu Azylu, Migracji i Integracji.</p>
--	--

**Propozycje zmian w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r.
o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej**

<p>Art. 98</p> <p>1. Osobą pracującą z dziećmi w placówce opiekuńczo-wychowawczej może być osoba posiadająca następujące kwalifikacje:</p> <p>[...]</p> <p>2. Przepisu ust. 1 pkt 1 nie stosuje się do wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego posiadającego wykształcenie średnie lub średnie branżowe i pozytywną opinię organizatora rodzinnej pieczy zastępczej dotyczącą predyspozycji do pełnienia funkcji wychowawcy.</p> <p>[...]</p>	<p>Art. 98</p> <p>1. Osobą pracującą z dziećmi w placówce opiekuńczo-wychowawczej może być osoba posiadająca następujące kwalifikacje:</p> <p>[...]</p> <p>1a. Osoba pracująca z dziećmi w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego dla małoletnich cudzoziemców powinna także posiadać co najmniej 2-letnie doświadczenie w pracy z lub opiece nad dziećmi z doświadczeniem uchodźczym, lub w pracy w organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy cudzoziemcom.</p> <p>2. Przepisu ust. 1 pkt 1 nie stosuje się do wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego posiadającego wykształcenie średnie lub średnie branżowe i pozytywną opinię organizatora rodzinnej pieczy zastępczej dotyczącą predyspozycji do</p>
--	---

	<p>pełnienia funkcji wychowawcy. [...]</p>
<p>Art. 101</p> <p>1. Placówka opiekuńczo-wychowawcza jest prowadzona jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) socjalizacyjnego; 2) interwencyjnego; 3) specjalistyczno-terapeutycznego; 4) rodzinnego. <p>2. Typ placówki opiekuńczo-wychowawczej określa jej regulamin.</p> <p>3. Placówka opiekuńczo-wychowawcza może łączyć zadania placówek, o których mowa w ust. 1 pkt 1-3.</p>	<p>Art. 101</p> <p>1. Placówka opiekuńczo-wychowawcza jest prowadzona jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) socjalizacyjnego; 2) interwencyjnego; 2a) interwencyjnego dla małoletnich cudzoziemców; 3) specjalistyczno-terapeutycznego; 4) rodzinnego. <p>2. Typ placówki opiekuńczo-wychowawczej określa jej regulamin.</p> <p>3. Placówka opiekuńczo-wychowawcza może łączyć zadania placówek, o których mowa w ust. 1 pkt 1-3.</p>
<p>Art. 103</p> <p>1. Zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki.</p> <p>2. Do placówki, o której mowa w ust. 1, dziecko przyjmuje się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) na podstawie orzeczenia sądu; 2) w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną; 	<p>Art. 103</p> <p>1. Zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki.</p> <p>1a. Zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego dla małoletnich cudzoziemców jest doraźna, specjalistyczna opieka nad małoletnim cudzoziemcem, który przybywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub przebywa na tym terytorium bez opieki osób</p>

<p>3) na wniosek rodziców, dziecka lub osoby trzeciej lub umieszcza się dziecko w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.</p> <p>[...]</p> <p>5. Do placówki, o której mowa w ust. 1, są przyjmowane dzieci niezależnie od miejsca zamieszkania.</p> <p>6. Pobyt dziecka w placówce, o której mowa w ust. 1, nie może trwać dłużej niż 3 miesiące.</p> <p>7. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres, o którym mowa w ust. 6, może zostać przedłużony do zakończenia trwającego postępowania sądowego o:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) powrót dziecka do rodziny; 2) przysposobienie; 3) umieszczenie w pieczy zastępczej. <p>[...]</p>	<p>dorosłych, odpowiedzialnych za niego zgodnie z prawem obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Do placówki, o której mowa w ust. 1, dziecko przyjmuje się: <ol style="list-style-type: none"> 1) na podstawie orzeczenia sądu; 2) w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną; 3) na wniosek rodziców, dziecka lub osoby trzeciej lub umieszcza się dziecko w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej. <p>2a. Do placówki, o której mowa w ust. 1a, dziecko przyjmuje się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) na podstawie orzeczenia sądu; 2) w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Straż Graniczną. <p>[...]</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Do placówki, o której mowa w ust. 1 i ust. 1a, są przyjmowane dzieci niezależnie od miejsca zamieszkania. 6. Pobyt dziecka w placówce, o której mowa w ust. 1, nie może trwać dłużej niż 3 miesiące. <p>6a. Pobyt dziecka w placówce, o której mowa w ust. 1a nie może trwać dłużej niż do zakończenia, decyzją ostateczną, postępowania w sprawie udzielenia dziecku ochrony międzynarodowej lub zobowiązania go do powrotu.</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres, o którym mowa w ust. 6, może zostać przedłużony do zakończenia trwającego
--	--

	<p>postępowania sądowego o:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) powrót dziecka do rodziny; 2) przysposobienie; 3) umieszczenie w pieczy zastępczej. <p>[...]</p>
--	---

Z wyrazami szacunku

Adam Chmura

Zastępca Rzecznika Praw Dziecka